ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Tomáše Foltase a soudců Davida Hipšra a Lenky Krupičkové v právní věci žalobce: **Y. A.**, zastoupen Mgr. Faridem Alizeyem, advokátem se sídlem Stodolní 834/7, Ostrava, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 14. 4. 2023, č. j. 62 Az 42/2021-37,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 14. 4. 2023, č. j. 62 Az 42/2021-37, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I.

[1] Rozhodnutím ze dne 21. 9. 2021, č. j. OAM-420/ZA-ZA11-LE24-2021, rozhodl žalovaný, že opakovaná žádost žalobce o udělení mezinárodní ochrany je podle § 10a odst. 1 písm. e) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění účinném pro rozhodné období (dále též „zákon o azylu“) nepřípustná a řízení o ní dle § 25 písm. i) téhož zákona zastavil.

II.

[2] Žalobce napadl rozhodnutí žalovaného správní žalobou, kterou Krajský soud v Ostravě (dále též „krajský soud“) rozsudkem ze dne 14. 4. 2023, č. j. 62 Az 42/2021-37 (dále též „napadený rozsudek“), zamítl. V odůvodnění uvedl, že žalovaným posuzovaná žádost žalobce o udělení mezinárodní ochrany byla v pořadí druhou žádostí žalobce stejného obsahu, přičemž podle § 10a odst. 1 písm. e) zákona o azylu je žádost o udělení mezinárodní ochrany nepřípustná, byla-li podána cizincem opakovaně a byla-li první žádost posouzena ze strany ministerstva jako nepřípustná podle § 11a odst. 1 zákona o azylu. Podle krajského soudu žalobce v rámci řízení o „druhé žádosti“ neuvedl žádné nové skutečnosti, které by nemohl bez svého zavinění předložit již v předchozím řízení. Krajský soud proto uzavřel, že žalovaný nepochybil, posoudil-li žalobcovu žádost o udělení mezinárodní ochrany jako nepřípustnou podle § 10a odst. 1 písm. e) zákona o azylu a řízení o této žádosti zastavil podle

§ 25 písm. i) téhož zákona. Napadený rozsudek krajského soudu, stejně jako zde uváděná judikatura Nejvyššího správního soudu, je k dispozici na www.nssoud.cz a soud na něj na tomto místě pro stručnost odkazuje.

III.

[3] Rozsudek krajského soudu napadl žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížností z důvodů podřaditelných pod § 103 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále též „s. ř. s.“). Stěžovatel předně poukazoval na nepřezkoumatelnost rozsudku krajského soudu z důvodu nevypořádání všech žalobních námitek. Krajský soud pochybil rovněž v tom, že stěžovatele neinformoval o možnosti rozhodnout věc bez nařízení jednání ve smyslu § 51 odst. 1 s. ř. s. Podle stěžovatele nadto nebyl náležitě zjištěn skutkový stav věci. V dalším okruhu námitek brojil proti právnímu posouzení věci. Žádost měla být shledána jako přípustná ve smyslu § 11a odst. 4 zákona o azylu, neboť byly dány důvody zvláštního zřetele hodné. Stěžovatel proto navrhl, aby Nejvyšší správní soud zrušil rozsudek krajského soudu a návazně i rozhodnutí žalovaného a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení. Zároveň požádal o přiznání odkladného účinku podané kasační stížnosti.

IV.

[4] Žalovaný ve vyjádření ke kasační uvedl, že jak jeho rozhodnutí, tak i rozsudek krajského soudu byly vydány v souladu s platnými právními předpisy. Jednalo se o opakovanou žádost o udělení mezinárodní ochrany. Žalovaný proto vážil její přípustnost a dospěl k závěru, že se neobjevily nové skutečnosti nebo zjištění, které nebyly bez vlastního zavinění stěžovatele předmětem zkoumání v předchozím řízení a které by svědčily o tom, že stěžovatel by mohl být vystaven pronásledování z důvodů uvedených v § 12 zákona o azylu nebo že by byl ohrožen vážnou újmou ve smyslu § 14a zákona o azylu. Navrhl proto, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost odmítl pro nepřijatelnost, případně aby tuto zamítl pro nedůvodnost. Neshledal důvod k přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

V.

[5] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[6] Nejvyšší správní soud předně zkoumal podmínky přijatelnosti kasační stížnosti. Podle § 104a odst. 1 s. ř. s., s účinností od 1. 4. 2021, platí, že za podmínky, kdy před krajským soudem rozhodoval o věci specializovaný samosoudce, a tato kasační stížnost svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, je Nejvyšší správní soud oprávněn kasační stížnost odmítnout jako nepřijatelnou (změna na základě novely soudního řádu správního zákonem č. 77/2021 Sb.). Z důvodové zprávy k této novele je zřejmé, že jejím účelem je urychlení soudního přezkumu rozhodnutí a dalších aktů správních orgánů, a to ve fázi před Nejvyšším správním soudem. Věcné přezkoumání pravomocného rozhodnutí krajského soudu Nejvyšším správním soudem má probíhat pouze v případech,

kdy je to důležité nejen pro samu posuzovanou věc, ale i pro plnění základní role Nejvyššího správního soudu jako vrcholného soudního orgánu ve věcech správního soudnictví, kterou je sjednocování judikatury správních soudů.

[7] V dané věci krajský soud rozhodl po nabytí účinnosti uvedené novely s. ř. s. (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 6. 2021, č. j. 9 As 83/2021-28, ze dne 5. 8. 2021, č. j. 10 Azs 196/2021-30, ze dne 14. 7. 2021, č. j. 10 Azs 184/2021-36, ze dne 15. 7. 2021, č. j. 9 Azs 110/2021-30, ze dne 27. 8. 2021, č. j. 9 As 144/2021-31, ze dne 24. 9. 2021, č. j. 10 Azs 225/2021-34). Nejvyšší správní soud dále konstatuje, že v dané věci rozhodoval samosoudce (§ 31 odst. 2 s. ř. s.). Zbývá tedy posoudit, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje zájmy stěžovatele (srov. rozhodnutí ze dne 24. 9. 2021, č. j. 10 Azs 225/2021-34, ze dne 16. 6. 2021, č. j. 9 Azs 84/2021-23 atp.).
[8] Podstatný přesah zájmů stěžovatele Nejvyšší správní soud vymezil v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS a v navazující judikatuře (srov. např. rozhodnutí ze dne 10. 6. 2021, č. j. 1 As 124/2021-28, ze dne 16. 6. 2021, č. j. 9 As 83/2021-28, ze dne 15. 7. 2021, č. j. 9 Azs 110/2021-30, ze dne 23. 7. 2021, č. j. 4 As 156/2021-50, ze dne 13. 8. 2021, č. j. 10 As 222/2021-39, ze dne 27. 8. 2021, č. j. 9 As 144/2021-31, ze dne 1. 9. 2021, č. j. 1 As 148/2021-44, ze dne 7. 10. 2021, č. j. 6 Azs 242/2021-21 atp.). Přesahem vlastních zájmů, který ve věcech azylu jedině vede k meritornímu projednání kasační stížnosti, je jen natolik zásadní a intenzivní situace, v níž je, kromě ochrany veřejného subjektivního práva jednotlivce, pro Nejvyšší správní soud také nezbytné vyslovit právní názor k určitému typu případů či právních otázek. To znamená, že přesah vlastních zájmů stěžovatele je dán jen v případě rozpoznatelného dopadu řešené právní otázky nad rámec konkrétního případu. O přijatelnou kasační stížnost se tak prakticky může jednat v případě, že se kasační stížnost týká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či plně řešeny v judikatuře Nejvyššího správního soudu nebo byly řešeny rozdílně. Přijatelná může být kasační stížnost také tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. O takové pochybení se může jednat především tehdy, nerespektoval-li krajský soud ustálenou judikaturu, a nelze navíc vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu, nebo krajský soud v konkrétním případě hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva. K tomu srov. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 1. 2007, č. j. 2 Azs 21/2006-59, ze dne 22. 5. 2013, č. j. 6 Azs 11/2013-18, ze dne 19. 6. 2014, č. j. 7 Azs 13/2014-52, a ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39.

[9] Podle názoru Nejvyššího správního soudu se krajský soud dopustil vad, které by mohly mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele, a proto připustil kasační stížnost k věcnému projednání.

[10] Nejvyšší správní soud přisvědčil stěžovateli v námitce poukazující na nepřezkoumatelnost rozsudku. Má-li být soudní rozhodnutí přezkoumatelné, musí z něj být zřejmé, jaký skutkový stav vzal správní soud za rozhodný a jak uvážil o pro věc podstatných skutečnostech, resp. jakým způsobem postupoval při posuzování těchto skutečností. Uvedené musí nalézt svůj odraz v odůvodnění dotčeného rozhodnutí. Je tomu tak proto, že jen prostřednictvím odůvodnění lze dovodit, z jakého skutkového stavu správní soud vyšel a jak o něm uvážil. Povinností krajského soudu je řádně se vypořádat se žalobní argumentací. Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 10. 2005, č. j. 1 Afs 135/2004-73,

publ. pod č. 787/2006 Sb. NSS, je rozsudek nepřezkoumatelný i tehdy, pokud krajský soud v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu opomene přezkoumat jednu ze žalobních námitek. Obdobně Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 8. 12. 2009, č. j. 8 Afs 73/2007-111, uvedl, že krajský soud je povinen se v rozhodnutí o žalobě vypořádat se všemi žalobními námitkami; opomene-li se krajský soud zabývat byť i marginální námitkou, nezbývá Nejvyššímu správnímu soudu než jeho rozhodnutí zrušit. Argumentem *a minori ad maius* pak musí shledán nepřezkoumatelným rozsudek za situace, kdy správní soud řádně nepřezkoumá stěžejní námitku účastníka řízení. Pokud rozhodnutí soudu v odůvodnění nereflektuje na námitky a zásadní argumentaci, o kterou se žaloba opírá, má to za následek jeho nepřezkoumatelnost. K tomu srov. vedle výše citované judikatury i rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 6. 2005, č. j. 2 Azs 391/2004-62, ze dne 21. 8. 2008, č. j. 7 As 28/2008-75, ze dne 21. 5. 2015, č. j. 7 Afs 69/2015-45 atp.). Rovněž i Ústavní soud ve své judikatuře zdůrazňuje, že požadavek kvalitního a vyčerpávajícího odůvodnění soudního rozhodnutí je jedním z principů představujících neopominutelnou součást práva na spravedlivý proces a vylučujících libovůli při rozhodování. Jestliže jsou v projednávané věci vzneseny závažné právní argumenty, je třeba, aby se s nimi soud řádně vypořádal (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2000, sp. zn. III. ÚS 103/99, ze dne 28. 8. 2001, sp. zn. I. ÚS 60/01, dostupné na http://nalus.usoud.cz).

[11] Nejvyšší správní soud souhlasí se stěžovatelem, že krajský soud zcela opomněl vypořádat žalobní bod, v rámci kterého stěžovatel uváděl, že nebyl ze strany žalovaného poučen o důsledcích spojených s opakovanou žádostí o udělení mezinárodní ochrany, resp. že nebyl upozorněn na koncentraci řízení spočívající v povinnosti tvrdit veškeré rozhodné skutečnosti již v řízení o první žádosti (srov. § 11a zákona o azylu). Krajský soud uvedenou argumentaci sice uvedl v rámci shrnutí, v odůvodnění rozsudku ji však vůbec nevypořádal. Nezabýval se ani souvisejícími aspekty uvedené námitky. V tomto ohledu nelze přehlédnout ani celkový obsah rozsudku, který je velmi stručný a pouze obecně reaguje i na další žalobní námitky. Krajský soud se důkladně nezabýval námitkou poukazující na důvody, pro které stěžovatel neuplatnil veškeré skutečnosti v původním řízení, jakož ani důsledky spojenými s návratem stěžovatele do domovské země. V tomto ohledu stěžovatel mj. akcentoval obecnost zpráv o zemi původu, vývoj situace atp. Akcentoval hrozbu svého pronásledování jakožto Berbera. Krajský soud však na námitky reagoval povětšinou pouze v obecném rozsahu (bez vypořádání konkrétních tvrzení stěžovatele) a tedy nepřezkoumatelně (vedle výše uvedené judikatury srov. i rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 9. 2010, č. j. 1 Afs 69/2010-127, ze dne 28. 3. 2013, č. j. 7 As 92/2012-41, ze dne 16. 7. 2014, č. j. 3 As 111/2013-25, ze dne 16. 2. 2023, č. j. 7 Ads 330/2021-49 atp.). Z uvedených důvodů tedy Nejvyšší správní soud shledal rozsudek krajského soudu nepřezkoumatelným, což má za následek nutnost jeho zrušení.

[12] Stěžovatel v kasační stížnosti dále namítal, že jej krajský soud neinformoval o možnosti rozhodnout věc bez nařízení jednání ve smyslu § 51 odst. 1 s. ř. s.

[13] Podle § 51 odst. 1 s. ř. s. soud *může rozhodnout o věci samé bez jednání, jestliže to účastníci shodně navrhli nebo s tím souhlasí. Má se za to, že souhlas je udělen také tehdy, nevyjádří-li účastník do dvou týdnů od doručení výzvy předsedy senátu svůj nesouhlas s takovým projednáním věci; o tom musí být ve výzvě poučen.*

[14] Nejvyšší správní soud ze spisu krajského soudu zjistil, že krajský soud výzvu ve smyslu § 51 s. ř. s. doručoval (prostřednictvím poštovních služeb) na adresu Pobytového střediska v Havířově (Na kopci 5, Havířov), kde měl stěžovatel v souladu s § 77 odst. 1 zákona o azylu hlášené místo pobytu. Na přední straně doručenky je uvedeno, že stěžovatel nebyl zastižen, a proto mu byla zanechána výzva, aby si zásilku vyzvedl. Na zadní straně doručenky je však uvedeno, že adresát je na uvedené adrese neznámý. Uvedené údaje si tedy odporují. Za této situace měl krajský soud přistoupit k reklamaci doručení poštovní zásilky, popř. k opakovanému pokusu o doručení. Takto však nepostupoval. Krajský soud návazně z evidence OAMP zjistil, že stěžovatel se (na základě propustky) zdržuje na adrese X, a výzvu proto doručoval na tuto adresu. Na této adrese si však stěžovatel výzvu nepřevzal. Krajský soud bez dalšího (a aniž by se zabýval otázkou doručení z hlediska závěrů rozsudků ze dne 21. 2. 2023, č. j. 4 Azs 297/2022-48, ze dne 15. 10. 2022, č. j. 6 Azs 210/2020-20) dovodil, že výzva byla stěžovateli řádně doručena fikcí a byly tedy splněny podmínky pro projednání věci bez jednání (viz bod 9 rozsudku krajského soudu a č. l. 32 spisu krajského soudu). Soud zdůrazňuje, že institut fikce doručení představuje výjimku ze zásady, že adresáti soudních obsílek mají mít možnost faktického seznámení se s jejich obsahem. K jeho využití je proto možné přistoupit toliko za splnění všech zákonných předpokladů (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 11. 2019, č. j. 7 As 269/2019-19). K doručování tzv. fikcí prostřednictvím úřední desky Ústavní soud v nálezu ze dne 11. 6. 2013, sp. zn. III. ÚS 272/13, uvedl, že „*smyslem jakékoliv právní fikce je umožnit, aby se za existující považovala situace, která je zjevně v rozporu s realitou a která dovoluje, aby z ní byly vyvozeny odlišné právní důsledky než ty, které by plynuly z pouhého konstatování faktu. Z tohoto důvodu představuje nástroj výjimečný, striktně určený k dosažení právní jistoty jako jednoho z hlavních ústavních postulátů v podmínkách právního státu. Aby přitom mohla splnit svůj takto vymezený účel, musí respektovat všechny náležitosti, které s ní zákon spojuje. Jen v takovém případě je soud oprávněn její naplnění konstatovat.*“ Obdobně srov. i nálezy Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 883/15 ze dne 1. 10. 2015, sp. zn. II. ÚS 92/01 ze dne 1. 10. 2012 a sp. zn. IV. ÚS 2477/12 ze dne 21. 1. 2013, jakož i rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 1. 2014, č. j. 6 As 31/2013-30.

[15] Nejvyšší správní soud konstantně zdůrazňuje význam práva účastníka řízení na veřejné projednání věci v jeho přítomnosti, včetně možnosti vyjádřit se k věci. K nenařízení ústního jednání může krajský soud přistoupit pouze při jednoznačném splnění podmínek uvedených v § 51 s. ř. s., přičemž tam uvedené podmínky je třeba vykládat restriktivně (srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 11. 2004, č. j. 6 Azs 28/2003-59, č. 482/2005 Sb. NSS, ze dne 21. 12. 2005, č. j. 1 Azs 76/2005-77, publikovaný pod č. 859/2006 Sb. NSS, ze dne 26. 9. 2014, č. j. 7 Azs 196/2014-29, ze dne 21. 8. 2013, č. j. 7 Afs 69/2013-34, ze dne 1. 7. 2014, č. j. 7 Afs 82/2014 - 31, ze dne 21. 12. 2016, č. j. 7 Afs 287/2016-39 atp.). Zákon vychází z toho, že soud může rozhodnout o věci samé bez jednání, jestliže to účastníci shodně navrhli nebo s tím souhlasí. Má se za to, že souhlas je udělen také tehdy, *nevyjádří-li účastník do dvou týdnů od doručení výzvy předsedy senátu svůj nesouhlas s takovým projednáním věci; o tom musí být ve výzvě poučen.* S ohledem na výše provedenou spisovou rekapitulaci jsou však dány pochybnosti, zda výzva ve smyslu § 51 s. ř. s. byla stěžovateli skutečně řádně doručena a zda tedy byly splněny podmínky pro projednání věci bez jednání. Žádnou přezkoumatelnou úvahu krajský soud v rozsudku v tomto ohledu neprovedl. Uvedené uvádí soud toliko nad rámec, neboť pokud Nejvyšší správní soud zruší rozsudek krajského soudu pro nepřezkoumatelnost, je krajský soud v novém řízení povinen znovu zaslat účastníkům řízení výzvu ve smyslu § 51 s. ř. s. (srov.

např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 3. 2010, č. j. 5 Azs 3/2010-92, ze dne 26. 6. 2009, č. j. 9 Afs 92/2008-110, ze dne 26. 10. 2020, č. j. 4 Azs 145/2020-60, ze dne 7. 5. 2020, č. j. 4 As 399/2019-33 atp.).

[16] S ohledem na výše uvedené proto soudu nezbylo než rozsudek krajského soudu zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení, ve kterém, vázán právním názorem zdejšího soudu (§ 110 odst. 1 a 4 s. ř. s.), výše uvedené vady napraví.

[17] Vypořádávání dalších námitek je za uvedené situace předčasné a způsobilé zkrátit stěžovatele na jeho právech (podpůrně srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 19. 10. 2004, sp. zn. I. ÚS 18/04, a ze dne 26. 4. 2005, sp. zn. I. ÚS 560/03, či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 12. 2007, č. j. 7 Afs 103/2007-77).

[18] Z důvodu, že o kasační stížnosti bylo rozhodnuto bez zbytečného prodlení po nezbytném poučení účastníků řízení a obstarání dalších podkladů nutných pro rozhodnutí, Nejvyšší správní soud samostatně nerozhodoval o návrhu stěžovatele na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 8. 2003, č. j. 2 Azs 3/2003-44, publikován pod č. 173/2004 Sb. NSS).

[19] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. července 2023

Tomáš Foltas
předseda senátu